QO‘QON DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI ILMIY XABARLARI
(2026-yil 10-son)
PEDAGOGIKA
PEDAGOGY
https://doi.org/10.70728/c.series.ped.v08.i10.153

UZOQ MUDDATLI DAVOLANISHGA MUHTOJ BOLALARNI O‘QITISHNING USLUBIY ASOSLARI

Shermatova Yakut Sabirovna
Qo‘qon davlat universiteti
Maxsus pedagogika kafedrasi dotsenti

Annotatsiya: Ushbu maqolada uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalarning ta’lim olish huquqini ta’minlash, ularning individual ta’lim ehtiyojlarini hisobga olgan holda o‘qitishni tashkil etishning uslubiy asoslari yoritilgan. Shuningdek, kasallik tufayli ta’lim jarayonidan uzoq muddat chetda qolishning bolaning bilish faoliyati, ruhiy-emotsional holati va ijtimoiy rivojlanishiga ta’siri tahlil qilingan. Maqolada shifoxona sharoitida, uyda va masofaviy shaklda ta’lim berish imkoniyatlari, individual ta’lim rejasini ishlab chiqish, pedagogik-psixologik qo‘llab-quvvatlash hamda tibbiyot xodimlari, pedagoglar va ota-onalar hamkorligining ahamiyatiga alohida e’tibor qaratilgan. Tadqiqot adabiyotlar tahlili, qiyosiy tahlil va pedagogik umumlashtirish metodlariga asoslangan.

Kalit so‘zlar: uzoq muddatli davolanish, alohida ta’lim ehtiyojlari, shifoxona pedagogikasi, individual ta’lim rejasi, masofaviy ta’lim, pedagogik qo‘llab-quvvatlash, inklyuziv ta’lim, psixologik moslashuv, ota-onalar hamkorligi.

METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF TEACHING CHILDREN IN NEED OF LONG-TERM MEDICAL TREATMENT

Abstract: This article examines the methodological foundations of organizing education for children in need of long-term medical treatment, with particular emphasis on ensuring their right to education and addressing their individual educational needs. It analyzes the impact of prolonged absence from school due to illness on children’s cognitive development, psychological and emotional well-being, and social development. The article also explores educational opportunities in hospital, home-based, and distance-learning settings, highlighting the importance of developing individualized education plans, providing psychological and pedagogical support, and fostering cooperation among healthcare professionals, teachers, and parents. The study is based on a review of scientific literature, comparative analysis, and pedagogical synthesis.

Keywords: children requiring long-term medical treatment, hospital education, individualized education plan, distance learning, pedagogical support, inclusive education, psychological adjustment, parental cooperation.

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОБУЧЕНИЯ ДЕТЕЙ, НУЖДАЮЩИХСЯ В ДЛИТЕЛЬНОМ ЛЕЧЕНИИ

Аннотация В статье рассматриваются методологические основы организации обучения детей, нуждающихся в длительном лечении, с особым вниманием к обеспечению их права на образование и учёту индивидуальных образовательных потребностей. Анализируется влияние длительного отсутствия в образовательном учреждении по состоянию здоровья на познавательное развитие детей, их психоэмоциональное состояние и социальное развитие. Также рассматриваются возможности организации обучения в условиях стационара, на дому и в дистанционном формате. Особое внимание уделяется разработке индивидуального образовательного плана, психолого-педагогическому сопровождению, а также взаимодействию медицинских работников, педагогов и родителей. Исследование основано на анализе научной литературы, сравнительном анализе и педагогическом обобщении.

Ключевые слова: дети, нуждающиеся в длительном лечении, обучение в условиях стационара, индивидуальный образовательный план, дистанционное обучение, педагогическая поддержка, инклюзивное образование, психологическая адаптация, взаимодействие с родителями.

KIRISH

Ta’lim olish insonning fundamental huquqlaridan biri bo‘lib, bolaning sog‘lig‘i bilan bog‘liq holatlar uning bilim olish, shaxsiy rivojlanish va ijtimoiy hayotda ishtirok etish imkoniyatlarini cheklab qo‘ymasligi lozim. Biroq ayrim bolalar surunkali kasalliklar, murakkab davolash muolajalari, jarrohlik amaliyotlari yoki reabilitatsiya jarayonlari sababli uzoq vaqt davomida umumta’lim muassasasiga qatnay olmaydilar. Bunday vaziyatlarda ta’lim jarayonini uzluksiz davom ettirish, o‘quv dasturlarini bolaning jismoniy va ruhiy imkoniyatlariga moslashtirish dolzarb pedagogik muammolardan biri hisoblanadi.

O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 50-moddasida har kimning ta’lim olish huquqi belgilangan hamda alohida ta’lim ehtiyojlariga ega bolalar uchun ta’lim tashkilotlarida inklyuziv ta’lim va tarbiya ta’minlanishi nazarda tutilgan [1]. Shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 12-oktabrdagi 638-son qarori alohida ta’lim ehtiyojlari bo‘lgan bolalarga ta’lim berishni tashkil etishga oid me’yoriy asoslardan biridir [2]. Uzoq muddat davolanayotgan har bir bolaning ta’lim shakli va sharoiti uning tibbiy holati, tegishli tavsiyalar hamda amaldagi me’yoriy talablar asosida belgilanadi.

Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti ma’lumotlariga ko‘ra, bolalarning ta’lim muhitiga kirishi, sog‘lom ijtimoiy munosabatlarni rivojlantirishi va ruhiy farovonligini qo‘llab-quvvatlash ta’lim hamda sog‘liqni saqlash tizimlari o‘rtasidagi hamkorlikni talab qiladi [3]. Surunkali kasalligi bo‘lgan bolalarning maktabdan uzoq vaqt chetda qolishi o‘quv jarayonidagi uzilishlar, bilimlarni o‘zlashtirishdagi qiyinchiliklar va tengdoshlari bilan muloqotning kamayishiga olib kelishi mumkin [4].

Uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalarni o‘qitish an’anaviy darslarni shunchaki boshqa joyda tashkil etish bilangina cheklanmaydi. Bu jarayon bolaning individual ehtiyojlarini

aniqlash, ta’lim mazmunini moslashtirish, yuklamani me’yorlash, psixologik xavfsiz muhit yaratish va ta’limning davomiyligini ta’minlashga qaratilgan yaxlit pedagogik tizimni talab etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot nazariy-tahliliy xususiyatga ega bo‘lib, uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalarni o‘qitish masalasiga oid ilmiy adabiyotlar, xalqaro tavsiyalar va tegishli me’yoriy-huquqiy hujjatlarni o‘rganish asosida amalga oshirildi. Maqolada alohida tajriba-sinov ishlari o‘tkazilganligi yoki empirik ma’lumotlar to‘planganligi da’vo qilinmaydi.

Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi:

Uzoq muddatli kasallik sababli ta’limdan uzilish, shifoxona pedagogikasi, individual ta’lim va bolalarning psixologik farovonligiga oid ilmiy manbalar o‘rganildi. Xususan, surunkali kasalligi bo‘lgan bolalarni ta’lim bilan qo‘llab-quvvatlashga bag‘ishlangan tizimli sharh natijalari tahlil qilindi [4].

Shifoxonada, uyda va masofaviy shaklda tashkil etiladigan ta’limning imkoniyatlari, cheklovlari hamda qo‘llash shartlari o‘zaro taqqoslandi.

Tahlil qilingan manbalardagi yondashuvlar asosida individual ta’lim rejasini tuzish, dars yuklamasini moslashtirish, ta’lim natijalarini kuzatish va hamkorlikni tashkil etish bo‘yicha umumiy xulosalar shakllantirildi.

Ta’lim olish huquqi va alohida ta’lim ehtiyojlariga ega bolalarni o‘qitishni tashkil etishga oid O‘zbekiston Respublikasi huquqiy hujjatlari o‘rganildi [1; 2].

Tahlilning asosiy mezonlari sifatida ta’limning uzluksizligi, individual yondashuv, tibbiy xavfsizlik, pedagogik moslashuvchanlik, psixologik qo‘llab-quvvatlash va ta’lim natijalarining izchilligi belgilandi.

TAHLILLAR VA NATIJALAR

Ilmiy manbalar va me’yoriy hujjatlar tahlili uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalarni o‘qitishda o‘zaro bog‘liq bo‘lgan bir necha metodik yo‘nalishlarni ajratib ko‘rsatish imkonini berdi.

Uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalar jismoniy holati, kasallikning davomiyligi, davolash rejimi, charchash darajasi, ruhiy holati va o‘quv imkoniyatlari jihatidan bir-biridan farq qiladi. Shu sababli ularni yagona o‘qitish modeli asosida ta’lim bilan ta’minlash maqsadga muvofiq emas.

Bunday bolalarda quyidagi ta’lim ehtiyojlari kuzatilishi mumkin:

- o‘quv materiallarini qismlarga ajratilgan va tushunarli shaklda taqdim etish;
- dars davomiyligi va topshiriqlar hajmini bolaning holatiga moslashtirish;
- dars vaqtini davolash muolajalari va dam olish tartibi bilan muvofiqlashtirish;
- o‘tkazib yuborilgan mavzularni bosqichma-bosqich o‘zlashtirish imkoniyatini yaratish;
- o‘qituvchi va sinfdoshlar bilan muntazam muloqotni saqlash;
- xavotir, yolg‘izlik va o‘qishdan ortda qolish hissini kamaytirishga ko‘maklashish.

Ta’lim ehtiyojlarini aniqlashda bolaning tashxisiga asoslanib, uning imkoniyatlari haqida oldindan xulosa chiqarish to‘g‘ri emas. Asosiy e’tibor bolaning ayni paytdagi funksional imkoniyatlari, o‘qishga tayyorligi, qiziqishlari va individual ehtiyojlariga qaratilishi lozim.

Uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalarni o‘qitish quyidagi tamoyillarga tayanishi zarur.

Ta’limning uzluksizligi tamoyili. Bola shifoxonada yoki uyda bo‘lishidan qat’i nazar, imkon qadar o‘quv jarayonidan uzilib qolmasligi kerak. Buning uchun ta’lim muassasasi, pedagog va oila o‘rtasida uzviy aloqa o‘rnatiladi.

Individual yondashuv tamoyili. O‘quv mazmuni, topshiriqlar, dars sur’ati va baholash shakllari bolaning individual ehtiyojlari asosida moslashtiriladi. Bir xil kasallikka ega bolalarning ta’lim imkoniyatlari ham bir xil bo‘lmasligi mumkin.

Tibbiy xavfsizlik va ehtiyotkorlik tamoyili. Ta’lim mashg‘ulotlari bolaning davolanish tartibiga xalaqit bermasligi, charchashni kuchaytirmasligi va tibbiy tavsiyalarga zid bo‘lmasligi lozim. Jismoniy faollik yoki maxsus mashg‘ulotlar zarur bo‘lganda tegishli mutaxassislar bilan kelishiladi.

Moslashuvchanlik tamoyili. Dars jadvali bolaning holati o‘zgarishiga qarab qayta ko‘rib chiqilishi mumkin. Ayrim kunlarda qisqa mashg‘ulotlar, boshqa kunlarda esa mustaqil ta’lim topshiriqlari samaraliroq bo‘lishi ehtimol.

Psixologik qo‘llab-quvvatlash tamoyili. Bolada o‘z imkoniyatlariga ishonchni saqlash, o‘qishga qiziqishni rag‘batlantirish va tengdoshlari bilan aloqani qo‘llab-quvvatlash muhimdir.

Hamkorlik tamoyili. Ta’lim samaradorligi pedagog, tibbiyot xodimi, psixolog, ota-ona va zarur hollarda boshqa mutaxassislarning o‘zaro hamkorligiga bog‘liq.

Uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalar uchun ta’lim shakli ularning sog‘lig‘i, davolanish sharoiti, ta’lim muassasasi imkoniyatlari va amaldagi tartiblarga muvofiq tanlanadi.

Ta’lim shakli	**Tashkil etish xususiyati**	**Asosiy metodik talab**
Shifoxonada ta’lim	Tibbiyot muassasasida individual yoki kichik guruh mashg‘ulotlari	Davolash rejimi va bolaning holatiga mos jadval
Uyda ta’lim	Pedagogning uyga tashrifi yoki kelishilgan boshqa usullar orqali o‘qitish	Individual reja, muntazam aloqa va topshiriqlarni moslashtirish
Masofaviy ta’lim	Videodars, elektron material va onlayn muloqot orqali ta’lim	Texnik imkoniyat, moslashuvchan muddat va qulay raqamli materiallar
Aralash ta’lim	An’anaviy va masofaviy usullarni uyg‘unlashtirish	Ta’limning izchilligi va shakllar o‘rtasidagi muvofiqlik
Ta’lim muassasasiga bosqichma-bosqich qaytish	Sog‘liq holati imkon berganda maktab bilan aloqani tiklash	Yuklamani ehtiyotkorlik bilan oshirish va pedagogik kuzatuv

Mazkur shakllarning har biri bolaning individual holatiga qarab qo‘llanadi. Masofaviy ta’lim barcha bolalar uchun bir xil darajada qulay emas: ayrim bolalarda charchoq, texnik imkoniyatlarning cheklanganligi yoki bevosita pedagogik muloqotga ehtiyoj mavjud bo‘lishi mumkin. Shu bois shakllarni tanlashda bolaning manfaatlari ustuvor hisoblanadi.

Individual ta’lim rejasi uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalarni o‘qitishning asosiy tashkiliy-metodik vositalaridan biridir. U bolaning sog‘liq holati, ta’limdagi mavjud darajasi, o‘quv dasturi talablari va kelgusidagi rivojlanish maqsadlarini hisobga olgan holda ishlab chiqiladi.

Individual reja quyidagi tarkibiy qismlarni qamrab olishi mumkin:

1. Boshlang‘ich pedagogik baholash: bolaning o‘zlashtirgan bilimlari, ko‘nikmalari, qiziqishlari va o‘quvdagi qiyinchiliklarini aniqlash.
2. Ta’lim maqsadlari: ustuvor fanlar, asosiy bilim va ko‘nikmalar hamda kutilayotgan natijalarni belgilash.
3. O‘quv mazmunini moslashtirish: muhim mavzularni tanlash, materiallarni qismlarga ajratish va topshiriqlarni soddalashtirish yoki muqobil shaklda taqdim etish.
4. Mashg‘ulotlar jadvali: darslar davomiyligi, takrorlash va dam olish oralig‘i hamda mustaqil ishlar hajmini kelishish.
5. Ta’lim vositalari: bosma materiallar, audioyozuvlar, videodarslar, elektron darsliklar va boshqa qulay vositalarni tanlash.
6. Baholash mezonlari: bolaning individual o‘sishini, mavzuni tushunishini va o‘quv maqsadlariga erishishini kuzatish.
7. Monitoring va qayta ko‘rib chiqish: bolaning holati yoki ta’lim ehtiyojlari o‘zgarganda rejaga tuzatishlar kiritish.

Individual reja bolaning barcha o‘quv vazifalarini imkon qadar qisqa muddatda bajarishini talab qiladigan hujjatga aylanmasligi kerak. Uning asosiy vazifasi — ta’limning davomiyligini saqlash va bolaning imkoniyatlariga mos rivojlanish yo‘lini belgilash.

Uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalarni o‘qitishda faol, moslashuvchan va bolaga ortiqcha yuklama bermaydigan metodlardan foydalanish maqsadga muvofiq.

Tushuntirish va namoyish metodi yangi bilimlarni sodda, izchil va ko‘rgazmali shaklda bayon etishga yordam beradi. Murakkab tushunchalarni kichik qismlarga ajratish, sxema, rasm va misollardan foydalanish o‘quv materialini o‘zlashtirishni yengillashtirishi mumkin.

Qisqa mashg‘ulotlar metodi bolaning diqqatini va jismoniy imkoniyatlarini hisobga olishga xizmat qiladi. Uzoq davom etadigan dars o‘rniga qisqa, maqsadli mashg‘ulotlar va zarur tanaffuslarni rejalashtirish mumkin.

Muammoli va amaliy topshiriqlar bolaning fikrlashini faollashtiradi. Bunda topshiriqlar hajmi va murakkabligi uning holatiga mos ravishda belgilanadi.

Mustaqil ta’lim metodi o‘quvchiga o‘z sur’atida ishlash imkonini beradi. Mustaqil topshiriqlar aniq ko‘rsatmalar, namunalar va zarur yordam bilan ta’minlanishi lozim.

Raqamli ta’lim vositalari elektron darsliklar, taqdimotlar, videodarslar va o‘qituvchi bilan masofaviy muloqotni tashkil etishga yordam beradi. Raqamli vositalardan foydalanishda ekran qarshisida o‘tkaziladigan vaqt bolaning holatiga moslashtiriladi.

Rag‘batlantirish va ijobiy qayta aloqa bolaning kichik yutuqlarini e’tirof etish, o‘ziga ishonchini mustahkamlash va o‘qishga qiziqishini saqlash uchun muhimdir.

Baholash jarayonida bolaning boshqa o‘quvchilar bilan natijalarini solishtirishdan ko‘ra, uning individual rivojlanish dinamikasi va belgilangan ta’lim maqsadlariga erishishi hisobga olinishi lozim.

Uzoq muddatli davolanish bolaning kundalik tartibi, ijtimoiy munosabatlari va kelajak haqidagi tasavvurlariga ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Shu sababli ta’lim faqat fanlar bo‘yicha bilim berish bilan chegaralanmay, bolaning ruhiy farovonligini ham qo‘llab-quvvatlashi zarur.

Pedagog quyidagi vazifalarni amalga oshirishi mumkin:

- bolaning hissiy holatini va mashg‘ulotga tayyorligini kuzatish;
- o‘qishdagi kichik muvaffaqiyatlarni e’tirof etish;
- muvaffaqiyatsizlik sababli o‘zini ayblash yoki tengdoshlaridan ortda qolish hissini kamaytirishga yordam berish;
- sinfdoshlar bilan xavfsiz va bolaning xohishiga mos muloqot imkoniyatlarini yaratish;
- o‘quvchining shaxsiy hayoti va kasalligi bilan bog‘liq ma’lumotlarning maxfiyligini saqlash;
- zarur hollarda psixolog va oila bilan hamkorlik qilish.

Pedagog tibbiy yoki psixoterapevtik muolajalarni mustaqil belgilamaydi. Uning vazifasi — ta’lim jarayonini moslashtirish, qo‘llab-quvvatlovchi muhit yaratish va zarur mutaxassislar bilan hamkorlikni ta’minlashdan iborat.

Ta’limning uzluksizligi birgina o‘qituvchining faoliyati bilan ta’minlanmaydi. Oila bolaning kundalik ehtiyojlari, qiziqishlari va holatidagi o‘zgarishlarni kuzatadi; tibbiyot xodimlari esa mashg‘ulotlarni tashkil etishda e’tiborga olinishi lozim bo‘lgan tibbiy cheklovlar haqida tegishli tavsiyalar beradi. Pedagog ushbu ma’lumotlar doirasida o‘quv jarayonini rejalashtiradi.

Hamkorlik quyidagi yo‘nalishlarda tashkil etilishi mumkin:

- o‘quv dasturi va bolaning imkoniyatlari yuzasidan muntazam fikr almashish;
- dars jadvalini davolash muolajalari bilan muvofiqlashtirish;
- o‘quv materiallarini oila uchun tushunarli shaklda taqdim etish;
- bolaning ta’limdagi rivojlanishi haqida davriy ma’lumot berish;
- ta’lim muassasasiga qaytish davrida moslashuv choralarini rejalashtirish.

Bunda ota-onaga pedagog vazifasini to‘liq bajarish mas’uliyati yuklanmasligi kerak. Oila ta’lim jarayonining muhim hamkori bo‘lsa-da, professional pedagogik yordam va tushunarli ko‘rsatmalar bilan ta’minlanishi lozim.

NATIJALAR MUHOKAMASI

Tahlil natijalari uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalarni o‘qitishda asosiy masala faqat o‘quv materialini yetkazish emas, balki ta’limning davomiyligi, moslashuvchanligi va bolaning shaxsiy ehtiyojlariga muvofiqligini ta’minlash ekanini ko‘rsatadi.

Surunkali kasalligi bo‘lgan bolalar uchun ta’limni qo‘llab-quvvatlash xizmatlariga bag‘ishlangan tizimli sharhda bunday yordam shifoxona, uy, jamoa va odatiy maktab muhitida tashkil etilishi mumkinligi ko‘rsatilgan. Shu bilan birga, ushbu xizmatlarning maktab bilan aloqadorlik va o‘quv natijalariga ta’siri bo‘yicha mavjud dalillar cheklanganligi qayd etilgan [4]. Bu holat samarali uslubiy yechimlarni ishlab chiqish bilan bir qatorda, ularning natijalarini muntazam baholab borish zarurligini ko‘rsatadi.

Xalqaro tajribada shifoxona maktablari uzoq muddat davolanayotgan bolalarning o‘quv faoliyatini davom ettirish, tengdoshlari bilan munosabatlarini saqlash va kelajakdagi ta’limga tayyorlanishiga ko‘maklashuvchi muhit sifatida qaraladi [5; 6]. Bunday yondashuvda ta’lim bolaning hayotidagi odatiy faoliyatlardan biri sifatida saqlanib qoladi. Biroq shifoxonadagi har

bir bola muntazam darslarda qatnasha olmasligi mumkin. Shu sababli ta’lim shakli va yuklamasi bolaning holatiga qarab belgilanadi.

O‘zbekiston sharoitida ham ta’limni tashkil etishning huquqiy asoslari, uyda ta’lim va inklyuziv yondashuv imkoniyatlarini hisobga olish muhimdir [1; 2]. Shu bilan birga, uzoq muddatli davolanishga muhtoj barcha bolalarni avtomatik ravishda alohida ta’lim ehtiyojlari bo‘lgan bolalar toifasiga kiritish yoki ularga aynan bir xil ta’lim tartibini qo‘llash to‘g‘ri emas. Ta’lim shakli bolaning holati va tegishli me’yoriy talablar asosida individual ravishda aniqlanishi kerak.

Taklif etilayotgan model nazariy tahlil asosida shakllantirilgan bo‘lib, uning samaradorligini aniqlash uchun kelgusida amaliy tadqiqotlar o‘tkazish zarur. Xususan, o‘quvchilarning darslarda ishtiroki, o‘quv maqsadlariga erishishi, ta’limga qiziqishi, ruhiy farovonligi va maktabga qayta moslashuvi kabi ko‘rsatkichlarni kuzatish mumkin.

Shuningdek, pedagoglarni shifoxona pedagogikasi, moslashtirilgan o‘quv materiallarini tayyorlash, raqamli ta’lim vositalaridan foydalanish va oila bilan hamkorlik qilish bo‘yicha tayyorlash zarur. Ta’lim muassasalari va tibbiyot tashkilotlari o‘rtasidagi hamkorlikning aniq mexanizmlarini ishlab chiqish ushbu yo‘nalishdagi muhim vazifalardan biridir.

XULOSA

Uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalarni o‘qitish ta’limning uzluksizligi, individual yondashuv, moslashuvchan metodlar va pedagogik-psixologik qo‘llab-quvvatlashga asoslangan kompleks jarayondir. Bolaning sog‘liq holati sababli odatiy ta’lim muhitida qatnasha olmasligi uning bilim olish va shaxsiy rivojlanish imkoniyatlaridan mahrum bo‘lishiga olib kelmasligi kerak.

Tadqiqot doirasidagi nazariy tahlil quyidagi xulosalarni shakllantirish imkonini berdi:

Birinchidan, uzoq muddat davolanayotgan bolalarning ta’lim ehtiyojlarini aniqlashda kasallik nomidan ko‘ra, bolaning individual imkoniyatlari, joriy holati va o‘quv ehtiyojlariga e’tibor qaratish lozim.

Ikkinchidan, shifoxonada, uyda va masofaviy shaklda ta’lim berish imkoniyatlari o‘zaro uyg‘unlashtirilishi, ta’lim shakli esa bolaning manfaatlari va tegishli tibbiy tavsiyalar asosida tanlanishi zarur.

Uchinchidan, individual ta’lim rejasi o‘quv maqsadlarini belgilash, ta’lim mazmunini moslashtirish, yuklamani me’yorlash va rivojlanish natijalarini kuzatishning muhim vositasi hisoblanadi.

To‘rtinchidan, ta’lim jarayonida bolaning ruhiy farovonligi, o‘qishga qiziqishi, o‘ziga ishonchi va tengdoshlari bilan muloqotini qo‘llab-quvvatlashga alohida e’tibor berilishi kerak.

Beshinchidan, pedagoglar, ota-onalar, tibbiyot xodimlari va psixologlar hamkorligini tizimli tashkil etish ta’lim jarayonining uzluksizligi va izchilligini ta’minlashga xizmat qiladi.

Oltinchidan, taklif etilgan metodik modelni amaliyotga tatbiq etish bilan bir qatorda, uning samaradorligini empirik tadqiqotlar orqali baholash lozim. Bunda o‘quv natijalari bilan birga bolaning ta’limga jalb etilishi, psixologik holati va ta’lim muassasasiga qayta moslashuvi ham hisobga olinishi maqsadga muvofiq.

Umuman olganda, uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalarni o‘qitishning samarali tizimi tibbiy yordam va ta’limni bir-biriga qarama-qarshi qo‘ymaydi, aksincha, ularni bolaning manfaatlari yo‘lida muvofiqlashtiradi. Bunday yondashuv har bir bolaning ta’lim olish huquqini ro‘yobga chiqarish, bilim olishdagi uzilishlarni kamaytirish va kelajakdagi ijtimoiy hayotga tayyorlanishiga ko‘maklashadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. 50-modda. Ta’lim olish huquqi. Rasmiy manba: https://constitution.uz/en/clause/
2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 12-oktabrdagi 638-son qarori. *Alohida ta’lim ehtiyojlari bo‘lgan bolalarga ta’lim berishga oid normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to‘g‘risida*. Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi. https://lex.uz/uz/acts/5679836
3. World Health Organization. *WHO guideline on school health services*. Geneva: WHO, 2021. https://www.who.int/publications/i/item/9789240029392
4. Barnett, T., et al. *Education support services for improving school engagement and academic performance of children and adolescents with a chronic health condition*. Cochrane Database of Systematic Reviews, 2023. https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9907052/
5. Ivanova, O., Shalashova, M., Tareva, E., & Gavrilyuk, O. *Hospital School: Investigating the Practical Aspects of Teacher and Parent Training*. Education Sciences, 2021, 11(10), 612. https://doi.org/10.3390/educsci11100612
6. World Health Organization, Regional Office for Europe. *“These cancer patients are future scientists, artists and leaders”: hospital schools inspire healing*. 12 February 2025. https://www.who.int/europe/news-room/feature-stories/item/these-cancer-patients-are-future-scientists--artists-and-leaders---hospital-schools-inspire-healing